

Voorlopige reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. Peilnota ruimtelijk-economische koers U-10: 'Groen, gezond en Slim'¹

Geacht College en gemeenteraad,

Aangezien de Ronde Tafel/het Debat over de Woonvisie 2016-2020 in eerste instantie op de 14e april stond ingepland, maar deze kennelijk later is verzet naar de 12e april, maakte de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tot haar eigen verrassing kennis met de: 'Peilnota ruimtelijk-economische koers U-10'. Voor de 14e april staat er dan m.b.t. de betreffende Peilnota overeenkomstig de uitnodiging een consultatieavond voor (buitengewone) leden van de gemeenteraad op de agenda, waarbij ook door het College in haar reactie op de Peilnota alvast een voorzet/bod voor de bijdrage vanuit de gemeente Zeist aan de Regio wordt gedaan. Gezien de aard van de betreffende Peilnota en ook de reactie/bod van het College daarop leek het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. goed hier toch alvast een reactie op te geven.

Burgerparticipatie

Vooropgesteld zij het dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het natuurlijk waardeert dat er vanuit een breder perspectief naar de regio wordt gekeken en dan met name welke kansen er liggen om tot een ruimtelijk-economische structuurversterking te komen, dat ook in complementaire zin t.o.v. andere regio's.

Wat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. evenwel betreurt is dat de keuzen die daarbij dan worden gemaakt, hoe aansprekend de gekozen thema's: 'groen, gezond en slim' op het eerste gezicht ook zijn, evenals ook de consultatie daarvan door de betrokken gemeenteraden zich geheel buiten het gezichtsveld van de samenleving afspeelt. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat op basis van de beschikbare stukken heeft kunnen nagaan zijn daarbij dan weliswaar bepaalde experts en deskundigen daarbij betrokken, hetgeen uiteraard goed is, maar niet bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties en ook de bewoners. Dat terwijl de toekomstige koers van de regio en dus ook de daarvan deel uitmakende gemeenten natuurlijk eenieder die binnen deze regio of daar in de toekomst zijn domicilie zal kiezen aangaat.

Zoals bekend heeft de gemeente Zeist burgerparticipatie hoog op haar agenda staan² en ook al wordt er dan binnen de samenleving op het niveau waarop dat thans plaatsvindt mogelijk nog verschillend tegen aangekeken (vergelijk ook de zogenaamde 'Participatieladder'), het had toch met name ook m.b.t. zo'n belangrijk koersdocument voor de hand gelegen, ook al gaat het dan nog maar om een peiling, dat de gemeente Zeist daarbij ook de samenleving zelf had geconsulteerd. Dat moet dan niet alleen van belang worden geacht ten aanzien van de keuzen die zo kunnen worden gemaakt, maar juist als je naar een 'netwerk-samenleving' (of zo men wil 'energieke samenleving'³) wilt, waarbij op betreffende thema's intensief wordt samengewerkt, juist om elkaars sterke kanten nog verder te kunnen versterken, dus door co-creatie tot waarde-creatie te kunnen komen, dan is het o.i. van belang zo'n koers ook vanaf het begin met elkaar vast te stellen en samen op te pakken.

Koers

De keuze om tot een gezamenlijke koers te komen is kennelijk niet zomaar uit de lucht komen vallen. Na de opheffing van het Bru, ook vanwege de discussie die er ten aanzien van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in de Tweede Kamer heeft plaatsgevonden, hebben de betrokken gemeenten in de regio niet stilgezeten en is kennelijk de U-10 in het leven geroepen.

Teneinde aan de U-10 richting te geven is er kennelijk een 'Strategische ruimtelijke agenda' opgesteld, evenals op basis van gesprekken met smaakmakers een 'Toekomstwerkboek' en

---

¹ Het gaat hier slechts om een voorlopige reactie, aangezien de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. pas sinds kort op de hoogte is van de Peilnota en eigenlijk de tijd te kort is hier ook echt een goed doordachte reactie op te kunnen geven.

² Vergelijk bijvoorbeeld de interactieve planvorming samen met de burgers van de bezuinigingen, de Structuurvisie, het Groenstructuurplan, het Bomenbeheerplan, GONS, etc..

³ Zie o.a. ook: 'De energieke samenleving - Op weg naar een sturingsfilosofie voor een schone economie (PBL, 2011)'.

later ook nog door de wethouders RO en Economie een 'Regioatlas'. Klinkt allemaal op zich mooi, maar ook dit speelt zich kennelijk toch wederom vrijwel geheel buiten het maatschappelijk speelveld af. Ook dat moet o.i. toch als gemiste kans worden gezien.

Analyse

Van de gegeven documenten heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. geen kennis kunnen nemen, maar wel vraagt zij zich in met name analytische zin af in hoeverre aan de koers waarvoor nu is gekozen ook een zorgvuldige analyse ten grondslag ligt. Natuurlijk is er op regio-niveau een 'daily urban system' aanwezig met ook gedeelde kwaliteiten en waarden, evenals is duidelijk dat de regio Utrecht zich als topregio manifesteert die concurrerend is t.o.v. andere regio's (zie ook internationale onderzoeken), waarbij het goed is het ook vanuit de dynamiek vanuit de regionale/nationale - en met name ook mondiale economie het eerder in complementariteit dan in concurrentie te zoeken, dus 'samenwerking', maar dan neemt niet weg dat aan de keuzen, hoe zeer deze de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ook op het eerste gezicht aanspreken, o.i. toch een zorgvuldiger onderbouwing ten grondslag had kunnen worden gelegd dan thans het geval is. Dat ook om een beter fundament voor de gemaakte keuzen te kunnen krijgen.

Als eerste wordt er kennelijk in de Peilnota zondermeer vanuit gegaan dat in de Regio de bevolking zonder meer sterk zal blijven groeien. Dat zou dan mede daarmee samenhangen dat de regio Utrecht door zijn centrale ligging een grote aantrekkingskracht heeft voor mensen vanuit heel Nederland. En als die mensen zich eenmaal hebben gevestigd dan zouden ze ook niet meer weg gaan gezien de vele kwaliteiten die de regio te bieden heeft. Nu wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk niet ontkennen dat de regio gezien aanwezige hoge kwaliteiten, met name ook die van natuur en landschap, een bepaalde aantrekkingskracht heeft, maar het is ook duidelijk dat als de Regio maar blijft groeien en ook in die zin geen duidelijke keuzen worden gemaakt, dat dat uiteindelijk ook ten koste van die aanwezige kwaliteiten kan gaan (zie in deze met name ook de 'Ex ante evaluatie SVIR (PBL, 2011)').

Voor zover je de komst van mensen naar de regio al zou moeten willen sturen, is het in ieder geval goed bij de consequenties daarvan wel stil te staan. Juist om te voorkomen dat er overall een (ongebreedelde) ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt ten koste van aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie is door het Rijk de zogenaamde 'Ladder van duurzame stedelijke ontwikkeling' in het leven geroepen en kennen we binnen het Utrechtse (gelukkig) nog het instrument van de rode contouren, ook al staan deze de laatste jaren met het zogenaamde 'kernrandzone-beleid' ook (enigszins) op de tocht. Nu wordt in de Peilnota wel aangegeven dat het opvangen van de forse woningbouwopgave op binnenstedelijke (transformatie)locaties dient te plaatsvinden, evenals dat er wordt gekozen voor het terugdringen van de plancapaciteit van nieuwe kantoren en ook de transformatie van bestaande kantoorlocaties (zie overigens in deze met name ook de 'Thematische Structuurvisie Kantoren (Provincie Utrecht, 2016)', maar o.i. zou hierbij nog nadrukkelijker dan thans in de Peilnota het geval is ook echt een keuze voor binnenstedelijke ontwikkeling moeten worden gemaakt (inclusief bijbehorende instrumenten), ook daarbij uiteraard rekening houdend met het binnenstedelijke groen, teneinde zo het waardevolle buitengebied te kunnen sparen.

Verder heeft er voor de Stadsregio Utrecht al eens een ecologische analyse plaatsgevonden dat als de stad Utrecht verder zou moeten uitbreiden dat dan gezien de in het geding zijnde waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie vooral in westelijke richting zou moeten plaatsvinden, dus waar nu Leidsche Rijn is gelegen (zie in deze met name ook: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundige modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'). Na Houten (en Rijnenburg) is dan nu de focus kennelijk op de zogenaamde A-12 zone gericht, maar duidelijk zal zijn dat bij welke keuzes voor een uitbreiding van stedelijke leefmilieus ook worden gemaakt, waarvan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zo zal duidelijk zijn dus geen voorstander is, daarbij altijd een zorgvuldige afweging dient te worden gemaakt welke waarden daarbij dan in het geding zijn, bij voorkeur ook vanuit een breder perspectief.

Dan is het voorts voor de Stichting dus tevens de vraag of je altijd wel in economische zin moet blijven groeien. Na de onstuimige groei in de tweede helft van de vorige eeuw is het

dus de vraag of je niet naar een heel andere economie toe moet. Een economie die i.p.v. op kwantiteit, dus consumeren, eerder op waarde-creatie is gericht met respect voor mens, natuur en milieu. Dan kom je dus al snel uit bij een 'circulaire economie' of nog beter een 'betekenis economie'⁴.

Gelukkig wordt in de Peilnota aan kwaliteit boven kwantiteit wel aandacht gegeven, zoals o.a. aan een 'Circulaire economie' met een optimaal gebruik van grondstoffen, maar de hoofdkeuze om echt voor kwaliteit (boven kwantiteit) te gaan, ook al spreekt deze uiteindelijk wel uit de gekozen thema's en bijbehorende ingrediënten, zou o.i. eveneens nog veel sterker kunnen (en moeten) worden benadrukt dan thans in de Peilnota het geval is, ook in ruimtelijk-randvoorwaardelijke zin, dus niet alleen t.a.v. de duurzame (top)sectoren⁵ waar men dan met name op inzet, maar ook hoe en vooral ook waar deze dan bij voorkeur worden geaccommodeerd. Ook daarbij wederom rekening houdend met in geding zijnde waarden, zoals waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie en natuurlijk ook leefomgevingskwaliteit.

Dan is het bijvoorbeeld voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. o.a. verder de vraag of en in welke mate bij de gegeven koers ook rekening is gehouden met hetgeen over de regio (en aangrenzende regio's) in o.a. de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)' van de rijksoverheid én ook de 'PRS/PRV 2013 - 2028' van de provincie Utrecht wordt opgemerkt. Natuurlijk heeft (de regio) Utrecht een centrale positie in het intensieve kennisnetwerk langs de A2, maar er zijn natuurlijk in de regio meerdere kennisnetwerken tegelijkertijd aanwezig, zoals overigens ook in de Peilnota aangegeven, zoals die m.b.t. tot de 'life sciences' met Wageningen.

Naast documenten die informatie geven over de plek van de regio op het (inter)nationale schaalniveau bevat met name ook de 'Staat van Utrecht 2015' heel veel informatie over zowel de sterke als zwakke kanten van de gemeenten die deel uitmaken van de U-10 en dus ook van de kansen/opgaven waar die gemeenten en dus ook de regio nog voor staat. Alhoewel in de voorliggende Peilnota vooral op de kansen van de regio wordt ingegaan om tot een economisch-ruimtelijke structuurversterking te komen, en waarop hieronder nog nader zal worden ingegaan, ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het toch als een gemiste kans als niet ook de opgaven in beeld worden gebracht. Juist dan weet je ook waar mogelijk nog zwakke punten liggen en waar zo mogelijk in zal moeten worden geïnvesteerd, ook vanuit het gezichtspunt een duurzame ontwikkeling, teneinde te voorkomen dat de regio in die zin onder een bepaalde basiskwaliteit terecht komt.

Juist om ook die zwakke kanten goed in beeld te hebben, dus eigenlijk de 'tegenhanger' van de sterke economische ontwikkeling die de regio Utrecht thans doormaakt, zal het met de 'Staat van Utrecht 2015' in de hand duidelijk zijn dat 'regio' relatief (zeer) slecht scoort op het gebied van de productie van duurzame energie, de luchtkwaliteit (als deel van de kwaliteit leefomgeving) en ook de biodiversiteit die weliswaar voor bossen en akkers licht toeneemt, maar voor graslanden en water nog steeds afneemt. In die zin is o.i. dus nog steeds vanuit het gezichtspunt van duurzame ontwikkeling, dus vanuit de 3 P's (Planet, People en Profit/Prosperity), sprake van een onevenwichtige balans, waarbij het dus zaak is bij de keuzen die gemaakt worden zich daar ook nadrukkelijke van bewust te zijn.

Bezien we vanuit dit perspectief de thema's dan wordt gelukkig met name onder het thema 'Groen' ook (ruim) aandacht gegeven aan ingrediënten als 'energiepositief wonen en werken', 'duurzaam mobiliteitssysteem', 'duurzame herontwikkeling stedelijk gebied', 'versterken landschappen en groene leefomgeving', maar door daar ook een zorgvuldige analyse aan ten grondslag te leggen, geef je ook aan hoe belangrijk het is deze thema's nu ook echt met zijn allen op te pakken.

Met name op het gebied van het energie- of klimaatneutraal maken van de regio zijn er gelukkig inmiddels vele initiatieven, zoals binnen de gemeente Utrecht (met 'Energie-U'), De Bilt (met 'BENG') en ook Utrechtse Heuvelrug (met Heuvelrug-Energie'), die daarbij (nog) een iets steviger koers (lijken te) volgen dan Zeist, althans volgens de gegeven 'Routekaart

⁴ Zie o.a. ook: 'The purpose economy (Aaron Hurst, 2014)'.

⁵ In Nederland worden 9 zogenaamde topsectoren onderscheiden (zie ook www.rvo.nl).

2050⁶, evenals zijn er in de regio vele kennisinstituten aanwezig, zoals het 'Utrecht Sustainability Institute', die met het uitwerken van de gegeven opgaven zouden kunnen helpen. Uiteraard kan ook de overgang/transitie naar een afvalvrije of circulaire samenleving/economie, daar een belangrijke bijdrage aan leveren⁷.

Wat betreft het verbeteren van de luchtkwaliteit/kwaliteit leefomgeving, maar daarmee natuurlijk ook het terugdringen van de CO2-belasting van het verkeer, wordt inmiddels door vele gemeenten in de regio gewerkt aan het realiseren van een schaa sprong voor de fiets en het OV op basis van de zogenaamde 'Ladder van Verdaas' (zie overigens ook de notities: 'Kracht van Utrecht 2.0' en ook : 'OV+++ van het BRU).

Tenslotte wordt gelukkig aan het versterken van de groene kwaliteiten wel aandacht gegeven, maar helaas is dat maar mondjesmaat, waarbij de ervaring is dat bij veel projecten het uiteindelijk toch de economie (sec) het nog steeds wint van de ecologie, dus van de natuur en het landschap (en vaak ook de cultuurhistorie). Gelukkig zie je hier ook langzaam een kentering ontstaan, waarbij er behalve voor de intrinsieke waarden van de natuur er ook steeds meer oog is voor de toegevoegde economische -, maatschappelijke - en ook gezondheidswaarden welke daaraan eveneens kunnen worden toegekend⁸. Wanneer echter op dat Natuurlijk(e) Kapitaal⁹ en de daarmee verbonden waarden steeds verder wordt ingeteerd, zullen ook de positieve effecten daarvan navenant verminderen.

Door zich dus ook echt bewust te zijn van de opgaven die er op dit gebied liggen om tot een evenwichtige duurzame balans te komen, kun je de keuzen die je maakt ook beter onderbouwen en zo dus ook beter duidelijk maken waarom de keuzen die je maakt ook voor de toekomstige generaties nu juist zo belangrijk zijn.

Hoe een en ander in analytische zin ook zij, de keuze voor 'groen, gezond en slim' spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. natuurlijk bijzonder aan, al blijft dan wel staan hoe een en ander dan nader wordt uitgewerkt, dus met name ook wat dat in ruimtelijke zin dan betekent. Bij die koers wordt dan aangesloten bij de Strategische agenda van de EBU, die ook deel uitmaakt van het 'Netwerk Utrecht 2040'. Binnen het EBU en ook het Netwerk 2040 bruist het letterlijk van de energie en het is natuurlijk mooi als de regio op die agenda aansluit.

Groen: Circulaire economie in een groene omgeving

Zoals ook hiervoor al aangegeven wordt dit thema in de Peilnota en (dus) ook de 'Reactie van het College' breed benaderd, dus inclusief de transitieopgave naar een circulaire economie, etc..

In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus met name met de keuze van dit thema bijzonder verheugd. Feitelijk vanuit de 3 P's van duurzame ontwikkeling, dus Planet, People en Profit (of beter Prosperity (welzijn/geluk!)), is dit feitelijk de (ecologische) drager van de beide andere peilers. Bezien we dan (wederom) de 'Staat van Utrecht 2015' dan liggen juist hier, zoals ook in het voorgaande al aangegeven, de grootste opgaven, zowel t.a.v. de energieopgave, de opgave wat betreft de luchtkwaliteit/kwaliteit van de leefomgeving, als ook de biodiversiteit. In die zin acht de Stichting het waardevol om juist ook hierbij nog wel een aantal opmerkingen te plaatsen, ook om een en ander in het juiste perspectief te kunnen

⁶ In de 'Brede Milieuvisie', althans het concept, dat overigens nog door de gemeenteraad moet worden vastgesteld, wordt voor Zeist (gelukkig) uitgegaan van een hoger ambitieniveau, namelijk van een klimaatneutraal Zeist in 2030.

⁷ Wat betreft het realiseren van een afvalvrije/circulaire samenleving zal behalve aan het hergebruik van (grond)stoffen met name aan afvalpreventie de hoogste prioriteit moeten worden gegeven (zie in deze met name ook de zogenaamde 'Ladder van Lansink'). Ook al is het op zich positief op basis van het 'Cradle to cradle-principe' (grond)stoffen her te gebruiken dat gaat altijd met energieverlies gepaard.

⁸ Zie o.a.: 'De betekenis van TEEB voor Nederland - Discussienota voor de Taskforce Biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen (PBL, 2010)', evenals op schaalniveau regio o.a. 'Het geld groeit op onze Heuvelrug (Bade, T, 2007)'.
⁹ Voor de kansen die er zijn vanaf het begin bij beleidsbeslissingen en al het handelen met het Natuurlijk€ Kapitaal rekening te houden kan o.a. worden verwezen naar het magazine: 'Samenwerken aan Natuurlijk Kapitaal (Min. van Buitenlandse Zaken, Min. van Economische Zaken en Min. van Infrastructuur en Milieu, 2015)', evenals websites: www.themasites.pbl.nl/natuurlijk-kapitaal-nederland en www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl.

plaatsen. Daarbij zullen dan de per thema afzonderlijk onderscheiden ingrediënten als basis worden gebruikt.

Groen (sec)/Versterken landschappen en groene leefomgeving

Wat betreft groen (sec), dus o.i. de eigenlijk (ecologische) drager van de beide andere peilers van duurzame ontwikkeling, lijkt het erop dat deze (helaas) eerder wordt beschouwd als de 'groene omgeving' waarin een economie goed kan gedijen dan dat deze eveneens als een waarde in zichzelf wordt aangemerkt. Zo wordt letterlijk gesproken over de 'Compacte landschapstad'. Groen rondom de stedelijke gebieden wordt daarbij dan wel als een belangrijke kwaliteit gekoesterd, maar kan tegelijkertijd wel beter worden benut. De stedelijke regio en zijn groene omgeving zouden daarbij dan steeds meer als een geheel functioneren. En hierin ligt o.i. meteen ook het grootste gevaar van een dergelijk concept, waarbij eigenlijk het groen vanuit het perspectief van de stedeling wordt gezien, maar dus niet vanuit de kwaliteit vanuit zichzelf, dus vanuit de intrinsieke waarde die het vertegenwoordigt. We hebben dat feitelijk gezien bij de Uithof/USP, waarbij deze ondanks eerder gestelde groene grenzen zich toch steeds verder ten koste van de hier aanwezige intergewestelijke/-stedelijke groene buffer uitbreidt, zoals o.a. recent nog met PMC. Daardoor bereikt dit gebied op een gegeven moment een kantelpunt van groen naar stedelijk, waarbij het zijn bijzondere groene kwaliteiten verliest, met uiteindelijk toch ook gevolgen voor het economische vestigingsklimaat voor de Uithof zelf en dus ook voor aangrenzende stedelijke agglomeraties (zie in deze ook het artikel: 'Groene wegen in het gedrang - Dit gebied mag gewoon niet dichtslippen' in 'Mijn Utrechts Landschap' van jan 2016).

Gelukkig wordt in de 'Reactie van het College' weer wel aangegeven waar men in Zeist t.a.v. de haar omringende ecologische structuren tot een verbetering van het hier gelegen EHS/Nationale Natuurnetwerk (NNN) kan komen, zoals bij Den Dolder, Bosch en Duin, De Bilt en Station Driebergen-Zeist. Overigens ligt hier ook voor met name het buitengebied van Zeist-West nog een aanzienlijke opgave, aangezien grote delen die oorspronkelijk deel uitmaakten van de EHS teneinde hier tot een aaneengesloten natuurnetwerk te kunnen komen (zie in de deze o.a. ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages, 2009)', alsnog op basis van het zogenaamde 'Akkoord van Utrecht' binnen de groene contour zijn geplaatst en deze dus nog alleen op basis van externe financiering kunnen worden gerealiseerd. Verder bestaan er ook in landschappelijke zin nog veel mogelijkheden om in het buitengebied tot een kwaliteitsslag te komen, waarvoor in het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)' een aantal aansprekende voorstellen zijn gedaan, maar waaraan tot op heden (helaas) weinig tot geen aandacht is gegeven.

Klimaatneutraliteit/Energiepositief wonen

Met name wat betreft de opgave om binnen korte termijn, dus zeg 2030, klimaatneutraal te worden, liggen er o.i. dus vele kansen om tot een structuurversterking te komen. Daarbij zou dan dankbaar gebruik kunnen worden gemaakt van het rapport dat door Rifkin in opdracht van de provincie Utrecht is opgesteld (zie ook: 'Utrecht Roadmap to a third industrial revolution (OJR, 2010)'). Wel zou ook hierbij natuurlijk zorgvuldig naar het ruimtebeslag moeten worden gekeken die een dergelijke overgang met zich mee brengt, want in het stedelijk gebied moet het behoud van groen in het algemeen en bomen in het bijzonder natuurlijk wel van belang worden geacht, eveneens wil je ook niet in het buitengebied overal energievelden of windmolens komen. Ook daarbij is het dus goed nadrukkelijk rekening te houden met aanwezige kwaliteiten van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie overigens ook de nota: 'Energielandschappen (Adviseur Ruimtelijke kwaliteit provincie Utrecht, 2014)'). Wat betreft de opgave die er voor de transitie naar een klimaatneutrale samenleving ligt wordt in de 'Reactie van het College' dan met name verwezen naar het coalitieprogramma: 'Samen kansen pakken' en dan in het bijzonder naar de daarin opgenomen doelstelling om in 2018 3000 verduurzaamde woningen te hebben gerealiseerd, waarvoor Zeist ook is genomineerd voor de 'Duurzaam bouwen Awards 2016', waarbij zij uiteindelijk achter Amersfoort tweede is geworden. Maar het zou natuurlijk goed zijn, ook gezien de urgentie (zie ook uitkomsten Klimaatop Parijs), als de ambitie ten aanzien van klimaatneutraliteit hoger wordt gelegd dan 2050, dus net als veel gemeenten in de Regio op 2030. Overeenkomstig de Brede Milieuvisie, althans het Concept, lijkt Zeist daar gelukkig nu ook voor te gaan. En ook al heeft de gemeente Zeist dan een 'Routekaart 2050', het zou goed

zijn als op basis van een Energievisie de mogelijkheden/kansen hiervoor ook echt in beeld worden gebracht (zie overigens ook reactie AML op de Woonvisie) en daar dan samen met zowel het bedrijfsleven als bewoners vorm aan te geven, waarvoor feitelijk met de oprichting van de 'Samenwerkingsverband Energie(k) Zeist'/Het Groene Huis' al een goede basis is gelegd.

Circulaire economie

Daarnaast biedt natuurlijk een overgang naar een circulaire of zo men wil groene/afvalvrije (dus 'schone') economie vele kansen, maar zou i.o. dat toch nog veel beter moeten worden uitgewerkt dan thans in de Peilnota wordt gedaan¹⁰. Juist hier moet een ketenbenadering, dus een samenwerking op alle niveaus juist bij dit thema van groot belang worden geacht, waarbij dan wel ook de stip op horizon duidelijk moet zijn¹¹.

In de 'Reactie van het College' wordt deze 'ingrediënt' (helaas) niet aan de orde gesteld, terwijl dit toch in de Brede Milieuvisie een van de 4 peilers is. In die zin zou hieraan in het bod dat door Zeist wordt gedaan dus nog bijzondere aandacht kunnen worden gegeven, waarbij om te beginnen dan ook zou kunnen worden verwezen naar de activiteiten van o.a. de kringloopwinkel, de weggeefwinkel en ook het repaircafé.

Duurzame mobiliteitssystemen

Wat betreft de schaa sprong van automobilit eit naar de fiets/OV, zoals deze ook in de Peilnota wordt aangehaald, onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. deze uiteraard van harte.

Op verschillende plekken in met name de 'Reactie van het College' wordt daarbij naar o.a. een verbetering van het fietspad en ook het OV tussen de Uithof/USP en Zeist verwezen. De vraag is daarbij natuurlijk wat men dan onder die verbetering verstaat. Als het daarbij om een verbetering van de bestaande wegen gaat, zoals het fietsvriendelijk en dus autoluw maken van o.a. de Bisschopsweg, dan kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar natuurlijk achter staan. Als het evenwel betekent dat men alsnog kiest voor een doorsnijding van De Lage Grond dan betekent dat niet alleen een sterke aantasting van de hier aanwezige landschappelijke kwaliteiten, maar zal dat ook zo zijn effecten hebben op de hier gelegen ecologische corridor tussen het Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijn-/Langbroekerweteringgebied (zie in deze wederom de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages, 2009)'). Hetzelfde kan worden gesteld voor een eventuele nieuwe (H)OV-verbinding.

Kortom, fantastisch dat men als een van de thema's, dus peilers, voor de koers groen kiest, maar ook hier dien je dan wel eerst je groene raamwerk (sec) goed in kaart te brengen, evenals waar de kansen die er liggen aldaar tot een structuurversterking te komen, alvorens je je nu uitspreekt over bepaalde ontwikkelingen die mogelijk wel degelijk ook tot een beslag op nu juist dat groene raamwerk zullen leiden (vergelijk in deze overigens ook het principe van 'Natuurinclusief ontwerpen'¹²).

Gezond: Gezonde economie en gezonde bevolking

Ook dit thema spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard bijzonder aan. De samenwerking die op regioniveau t.a.v. life sciences is ontstaan, heeft aan de regio in economische zin tot een aanzienlijke impuls geleid, maar heeft helaas ook zo zijn repercussies.

Gezonde economie

Zoals hiervoor ook al aan de orde gesteld breidt de Uithof/USP zich naar alle kanten uit en proberen alle aangrenzende gemeenten daar kennelijk op mee te liften. Zo heeft De Bilt

¹⁰ Zie als inspiratie o.a.: 'Circulaire economie - Van wens naar uitvoering (RLI, 2015)', met name het betreffende hoofdstuk 4: 'Transitieagenda voor de provincie, regio en (samenwerkende) gemeenten: eigen kracht en samenhang', pag. 29-33.

¹¹ Zo gaat de gemeente De Bilt overeenkomstig haar 'Duurzaamheidsprogramma 2014-2018' voor een afvalvrij gemeenteapparaat in 2018.

¹² In het kader van het 'Uitvoeringsprogramma' behorende bij de 'Brede Milieuvisie' wordt aan het opstellen van een 'Handreiking Natuurinclusief ontwerpen' gewerkt.

langs de zogenaamde 'Life science as' inmiddels een drietal satellieten van de Uithof aangegeven, te weten het kantorencomplex van de Grontmij, thans Stevin, het terrein van het (voormalige) RIVM en Berg en Bosch, eveneens wil kennelijk ook Zeist zich nu als zodanig gaan profileren, althans kijken waar er ruimte beschikbaar is voor (uitbreiding van) activiteiten op het gebied van 'care en cure', in het bijzonder langs de Utrechtseweg nabij het Utrecht Science Park (USP).

Nu heeft de realisatie van de 'Life Science As' in de gemeente De Bilt al heel wat groen en dan met name ook bomen gekost, dus op zich is er niets op tegen als Zeist wil aansluiten bij ontwikkelingen Uithof/USP, mits daarbij dan maar duidelijke ruimtelijke randvoorwaarden worden aangegeven, aangezien dat anders tot tal van ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen kan leiden, zoals een (H)OV en ook nieuw fietspad, etc., die nu juist weer ten koste van aanwezige groene kwaliteiten kunnen gaan. En nu is het zo dat binnen afzienbare termijn er langs de Utrechtseweg (kantoor)gebouwen vrijkomen, zoals die van Rabofacet en ook TNO, maar bij de kansen die dat biedt voor transformatie/herontwikkeling zal dan wel ook zorgvuldig met groene waarden rekening moeten worden gehouden, zoals de ligging binnen de Stichtse Lustwarande (SLW). Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat goed heeft begrepen zal hiervoor binnenkort door de gemeente samen met betrokkenen overigens een gebiedsvisie worden opgesteld, hetgeen van harte wordt ondersteund.

M.b.t. tot een gezonde economie zou o.i. behalve naar de kansen die de 'life sciences' bieden, toch met name ook naar de kansen moeten worden gekeken die een vergroening (en ook verbreding) van de landbouw biedt¹³, ook vanuit het perspectief van een vitaal platteland. Met name in de nabijheid van de stedelijke regio's liggen hier tal van kansen, die o.i. nog steeds onvoldoende worden benut. Door een overgang naar de productie van biologische streekproducten is hier in de regio o.i. nog een aanzienlijke kwaliteitssprong te maken, waarvan er overigens inmiddels al een aantal aansprekende voorbeelden zijn (vergelijk ook www.local2local.nl). Dat geldt dan o.i. eveneens voor de introductie van stadslandbouw¹⁴, zij het in het buitengebied dan wel onder bepaalde ruimtelijke randvoorwaarden (vergelijk ook: 'Nota van Uitgangspunten Bestemmingsplan Buitengebied Zeist Zuid-West')

Gezonde bevolking

Zoals uit steeds meer onderzoeken naar voren komt moet de relatie tussen de natuur en gezondheid wezenlijk worden geacht¹⁵, dus ook hier liggen o.i. volop kansen om hier samen met alle partners vorm aan te geven.

Duidelijk is dat juist door een vergroening van het stedelijke leefmilieu er nog aanzienlijke kwaliteitswinsten zijn te behalen, zoals aanpak hittestress, etc., dus in die zin sluit de ambitie voor het Centrum van Zeist met: 'Groen, gezond en gastvrij' hier wel weer mooi op aan. Maar zoals ook hiervoor onder het thema groen al aangegeven liggen er ook in het platteland voor vergroening nog vele kansen (vergelijk o.a. 'Uitvoeringsprogramma' van het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons& Partners, 2009)').

In die zin is het trouwens in het oogspringend dat 'Healthy Urban Living (HUL)' feitelijk dezelfde afkorting heeft als 'Het Utrechts Landschap', dus als we dat maar met zijn allen voor ogen blijven houden dan moet het toch met een gezonde economie en ook een gezonde bevolking goed komen.

Slim

Niet alleen wat betreft de transitie naar een duurzame samenleving, maar ook wat betreft zorg (denk aan o.a. domitica) liggen er natuurlijk vele kansen gebruik te maken van nieuwe innovaties. Dus is samenwerking binnen een netwerksamenleving/energieke samenleving, waarbij iedereen op basis van zijn talenten een bijdrage kan leveren, natuurlijk een uitdaging die we met zijn allen aan moeten gaan. Als daarbij dan i.p.v. het BNP het Bruto Nationaal

¹³ Met name bij een verbreding is het goed toch ook met de ruimtelijke consequenties rekening te houden.

¹⁴ Zie in deze ook de activiteiten van het 'Platform stadslandbouw Zeist'.

¹⁵ Zie o.a. de publicaties: 'Natuur en gezondheid - Handreiking voor lokale bestuurders (RMNO, 2007)' en ook: 'Groen, gezond en productief (KPMG, 2012)'

Geluk (vergelijk ook Bhutan) centraal komt te staan, dan kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daar alleen maar gelukkig mee zijn.

Overigens zal, zoals ook hiervoor al aangegeven, zowel het TNO (als ook de Rabo-facet) binnenkort uit Zeist verdwijnen, dus is het inderdaad goed zich langs de as van de Utrechtseweg te heroriënteren welke kansen daarbij ontstaan, uiteraard wel binnen het gegeven groene raamwerk.

'Hoe vergroten we onze agglomeratiekracht' en met name ook 'Hoe groeien we met kwaliteit'

Zoals uit het bovenstaande duidelijk zal zijn liggen met name op dit vlak o.i. toch echt de grootste uitdagingen. Dus hoe ontwikkelt de regio en dan in het bijzonder Zeist zich zodanig dat de ene kwaliteit (lees: het groen) de andere thema's versterkt. In de 'Reactie van het College' worden daartoe een aantal aansprekende voorbeelden gegeven, maar ook daarbij zal uiteindelijk o.i. nadrukkelijk ook naar het ruimtebeslag moeten worden gekeken. In het bovenstaande is met name hiervoor onder de betreffende thema's en bijbehorende ingrediënten al de bijzondere aandacht gevraagd.

Wat daarbij overigens wederom opvalt dat in de 'Reactie van het College' op de Peilnota', onder hoofdstuk 4: 'Kernvraagstuk: Hoe groeien we met kwaliteit' zich wat betreft de opvang van de woningbouwopgave het College zich toch weer beroept op de PRS waarin over een opgave van 2200 woningen wordt gesproken. Zoals ook is de dialoog t.a.v. de nieuwe Woonvisie duidelijk is geworden, zal Zeist op basis van haar Structuurvisie 'Zeist schrijf je met een Q' evenwel (gelukkig) 'kwaliteit boven kwantiteit' stellen, dus is het wellicht goed ook hierbij nog wel in randvoorwaardelijke zin tot een bijstelling van de reactie/het bod te komen.

Wat betreft het bereiken van de gewenste ruimtelijke kwaliteiten zijn er inmiddels bij de provincie vele Handleidingen en Handreikingen beschikbaar, zowel wat betreft de binnenstedelijke kwaliteit, als ook het buitengebied (zie o.a. de 'Leidraad Duurzame gebiedsontwikkeling (inclusief bijbehorende Milieukwaliteitsprofielen)', 'Kwaliteitsgidsen landschappen' en ook 'De Utrechtse Buitenplaatsbiotoop', evenals diverse publicaties Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van de provincie Utrecht¹⁶). Ook wordt in het kader van de Brede Milieuvisie aan een 'Handreiking Natuurinclusief ontwerpen' gewerkt, maar uiteindelijk zal het om een 'mind-shift' gaan, waarbij ontwikkelaars, etc., ook echt de natuur en het landschap op hun waarde leren waarderen/schatten. Met een duidelijke koers voor de regio voor ogen, met als thema's/peilers 'Groen, gezond en slim', moet dat toch met zijn allen lukken!

Conclusie

De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ziet het als een gemiste kans dat bij het bespreken van de Peilnota van de U-10 ook niet de samenleving actief wordt betrokken, want het is toch iets wat iedereen aangaat.

Wat de koers zelf betreft onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de daarbij gekozen thema's van harte, maar wel voelt zij zich genoodzaakt daar ook wel bepaalde opmerkingen/kanttekeningen bij te plaatsen teneinde uiteindelijk de goede balans tussen Planet, People en Profit/Prosperity te kunnen behouden en dus zo te voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen, hoe aansprekend ook, niet (wederom) op aanwezige (of nog te ontwikkelen) waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, evenals de kwaliteit van de leefomgeving worden afgewenteld, hetgeen uiteindelijk toch (mede) de dragers zijn voor een lang en gelukkig leven!

Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

---

¹⁶ Zie publicaties: 'Landelijke gebied 21e eeuw (Thoral, I, 2014)', 'Energielandschappen (Thoral, I, 2014)', 'Kernrandzones (Thoral, I, 2014)', 'Binnenstedelijke kwaliteit (Thoral, I, 2015)'.